

Příroda a jedinec ve společnosti

Výrazné osobnosti a organizace

Garanti: **Ivo Jirásek** (Organizace)
a **Allan Gintel** (Osobnosti)

Výchova v přírodě má v českých zemích dlouhou tradici historického vývoje, bohatou organizační rozrůzněnost a rozsáhlou členského zapojení, kterou nám jiné země mohou závidět. Příroda se ve zdejším výchovném snažení nestává pouhou kulisou pro různorodé aktivity, ale podstatnou složkou pedagogického dění. Příspěvky v této sekci naznačí, jaké aspekty těchto procesů lze zdůrazňovat, jaké hodnoty a činnosti preferovat, jakým směrem zaměřit budoucí rozvoj.

Ať už jsou pro vás vybrané přístupy a organizace notoricky známé, nebo jste se s nimi ještě nesetkali, individuální zkušenosti přednášejících mohou bezesporu obohatit barevnou mozaiku, v níž se jedinečné přístupy mohou zatřpytit.

Představení organizací

Vlastimil Kubát – Pajda – Kangitanka

Náčelník břevclavského kmene Wannawega. Poté, co od první do páté třídy přečetl snad všechny foglarovky (a počátkem 70. let to byl kumšt je všechny sehnat), vstoupil do břevclavského pseudoskautského oddílu Plamen, ve kterém s přestávkami působil více než třicet let.

Na začátku roku 1990 byl u obnovení druhého skautského oddílu Bílý bizon, s nímž po čtyřech letech již pod názvem Tatankaska vstoupil do Ligy lesní moudrosti. Po dalších pěti letech pak s odrůstajícími rovery a dospěláky zakládá další woodcrafterský kmen Wannawega.

Od roku 1997 pracuje jako vychovatel a posléze jako pedagog volného času v Duhovce – středisku volného času Břevclav. Jeho hlavními obory jsou sport a turistika. Vede softballový oddíl, kroužek Malých indiánů s woodcrafterskými prvky, a kromě toho učí děti hrát na kytaru. Kromě pravidelné zájmové činnosti se věnuje také přípravě výchovně prožitkových akcí (např. adaptačních kurzů či škol v přírodě) a letních táborů. V rámci Duhovky uspořádal více než deset ročníků táborů v týpí pro dospívající mládež a stejně tolik táborů pro rodiny s dětmi.

Při zaměstnání vystudoval pedagogiku volného času na Fakultě tělesné kultury UP v Olomouci a v rámci své profese se zabývá průniky woodcrafterské výchovy, holistické výchovy v přírodě a volném čase a sportu

Liga lesní moudrosti na prahu druhého století svého působení v českých zemích

Hlavní idea – jaké je postavení Ligy lesní moudrosti v rámci výchovných hnutí a organizací zabývajících se výchovou ve volném čase a v přírodě. Co z původních myšlenek zakladatele E. T. Setona je stále živé a kudy by se Liga lesní moudrosti ráda ubírala dále.

Mgr. Barbora Trojak

Vystudovala francouzský a portugalský jazyk a literaturu, ale po celý svůj profesní život se věnuje práci v rámci neziskového sektoru, například tvorbě osvětových kampaní, advokační činnosti, projektovému řízení, globálnímu rozvojevému vzdělávání, PR a komunikaci.

V rámci skautingu skautovala v dívčím oddíle v Brně, vedla družiny světlušek i skautek, působila ve vedení oddílu a snažila se rozpohybovat roverský kmen ve středisku Axinit. Tři roky se také věnovala skautské charitativní sbírce Kapka, dělala jí v Brně PR a organizovala doprovodný program. Nyní už pátým rokem pracuje jako skautská tisková mluvčí a stará se o dobré jméno skautingu. Věnuje se také tématům bezpečnosti, duševního zdraví a skautské služby společnosti.

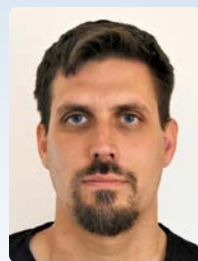
Role přírody ve skautské výchově

Krátká přednáška přiblíží současnost skautingu v Česku i v celosvětovém měřítku a vysvětlí specifika českého skautingu. Podíváme se na osm vzájemně provázaných prvků unikátní a více než staletím prověřené skautské výchovné metody, a to s důrazem na přírodu, která je jedním z nich. Budeme mluvit o přírodě jako životním prostoru skautingu, o tom, co skauti v přírodě zažívají, co je učí a co díky přírodě získávají. Ukážeme si výchovné nástroje doplňující skautskou výchovnou metodu, které rozvíjí a posilují vztah k přírodě (Skautská stezka, zkoušky zvané odborky, výzvy).

Ing. Vojtěch Hanuš

Od roku 2017 předseda Sdružení přátel Jaroslava Foglara. Jeho nejoblíbenější foglarovkou je ta s názvem *Když duben přichází*. V současnosti žije v Silůvkách, malé jihomoravské obci, která je se jménem Jaroslav Foglar nerozlučně spjata. Civilním povoláním je geodet.

Druh: Foglarovec

Historie a současnost Sdružení přátel Jaroslava Foglara a dalších foglarovských organizací.

SPJF je již více než třicet let největší organizací, která propaguje život a dílo spisovatele a skautského vedoucího Jaroslava Foglara a která stále hledá cesty, jak navázat na jeho jedinečné myšlenky při organizaci a vedení dětí. Dávné kořeny Sdružení lze hledat v Klubu přátel Jaroslava Foglara, který vznikl v 60. letech minulého století. Tzv. Foglarovec je tvor, který má rád rozmanitost. Může to být vyznavač Foglarových životních hodnot a pravidel či „pouze“ jeho nadšený čtenář, badatel po všemožných zákoutích spisovatelova života nebo sběratel jeho díla a dalších artefaktů. Velmi často, ne však nutně, je kombinací zmíněného. Stejně tak rozmanité jsou skupiny, které tyto Foglarovce sdružují. Sdružení přátel Jaroslava Foglara tak není jediným celkem, kam se může tento živočišný druh uchýlit.

Ing. Milan Appel – Mikin

Je původním povoláním inseminátor prasnic. Od roku 1989 až do svého odchodu do důchodu v roce 2019 vedl největší české volnočasové středisko Lužánky v Brně.

V roce 1966 si v časopise ABC přečetl výzvu k zakládání čtenářských klubů, což předurčilo jeho životní cestu. Celý pětičlenný klub vstoupil v roce 1968 do znovuobnovené skautské organizace. Poté, co se zákazem činnosti Junáka v roce 1970 jeho oddíl zanikl, přivedla ho studentská platonická láska do Pionýra. Na rozdíl od té tehdejší lásky mu příslušnost k této organizaci vydržela víc než půl století. Byt v organizaci zastával i jiné posty, duší je oddílový vedoucí a organizátor táborů, výprav a expedic. A až v pedagogice spíše samouk (pedagogické vzdělání získal na tehdejší Vysoké škole zemědělské), byl přijat jako šestý do Auly slávy organizace EDUin, svými medailemi jej ocenila MU v Brně i ministerstvo školství, je Osobností Jihomoravského kraje za rok 2020 a velmi si považuje 9. stupně Březového lístku.

Je instruktorem Prázdninové školy Lipnice a autorem a lektorem outdoorových kurzů. Duší je však stále klukem, čtoucím s bráchou ábíčko v koruně stromu v brněnském Wilsonově lese.

Pionýři: Tábory jako souostroví pozitivní deviace

Pionýr je čtrnáctitisícovou organizací dětí, mládeže i dospělých, a funguje napříč celou republikou. Její program i nastavení základních principů, podle kterých jednotlivé oddíly (základní výchovné jednotky spolku) organizují svoji činnost, byly nastaveny v roce 1990 a dále se rozvíjí.

Kostra činnosti spolku je tvořena Ideály Pionýra, kterými jsou Příroda, Pravda, Paměť, Přátelství, Překonání, Pomoc a Poznání. Mezi prostředky, kterými je s dětmi naplňujeme, stojí na prvních místech hra, zážitky a dobrodružství. Příroda je pro nás prostředím, které nám nabízí širokou škálu možností k naplňování všech Ideálů a k probuzení dětské zvědavosti.

Mgr. Martina Turečková, roz. Kamenská

Na kurzu Prázdninové školy Lipnice se před 18 lety seznámila se svým mužem. V Ivančicích poté spoluzaložila Lesní klub Za humny a Okrašlovací spolek Ivančice, jehož vlajkovou lodí je vysazený Stromokruh Evropy.

Své radostné statutární i průvodcovské povinnosti vyvažuje touláním se coby potulná kovářka, výtvarnice a bioložka. Pro CHKO Pálava t.č. zalévá padesátku rostlin do čiré pryskyřice pro nově budovanou expozici House of Nature. Dává jí smysl koncept celoživotního vzdělávání. Z tohoto myšlenkového bodu pak není třeba tlačit na pilu v rámci vzdělávání předškolního. „Rytířka“ chránící dětství.

Asociace lesních mateřských škol: „Kozy na scéně!“

Asociace sdružuje na 160 lesních klubů a mateřských škol, které vyrostly jak houby po dešti. Jejím dlouhodobým záměrem je rozvíjení dobrých podmínek pro vzdělávání předškolních dětí celoročně v přírodě. Jedním z vnitřních nástrojů jsou Standardy kvality. Členským lesním školám je zároveň věnována velká důvěra a svoboda, čímž je zajištěna zdařilá pestrost.

Představení významných osobností

PhDr. Allan Gintel, CSc. – garant sekce

Inspirátor, vypravěč a tvůrce renesančního založení. Vystudoval psychologii a dodnes se věnuje psychologické praxi. Je zakladatelem experimentálních projektů zaměřených na výchovu v přírodě (Pokus pro dvacet, Gymnasion), které daly základ Prázdninové škole Lipnice. Prázdninovou školu dlouhodobě vedl a rozvíjel zde intenzivní rekreační formy výchovy v přírodě a zážitkové pedagogiky.

Je spoluzakladatelem Nadace Pangea, která podporuje výchovné a vzdělávací projekty. Podílel se na založení Společnosti Petra Parléře, která si dala za cíl podporovat kvalitu veřejných prostranství a staveb v českých městech a pořádat architektonické soutěže. Z iniciativy společnosti byla také založena Platforma městských architektů. Od roku 2008 je majitelem nakladatelství Gasset, které vydává memoárovou, populárně naučnou a odbornou literaturu.

Jaromíru Wolfovi s láskou

„Každá krize už sama o sobě přináší rozřešení. Ve velkých lidských tragédiích, v nehrdinských denních nesnázích, v lásce i nenávisti. V životě i na horách.“ Jaromír Wolf, *Hindúkuš*, STN 1967

MUDr. Jaromír Wolf (1919–1990) byl známý milovník přírody křivoklátských lesů a woodcrafter, horolezec, expediční lékař a spisovatel, který se v Praze setkal s E. T. Setonem na jeho pražské návštěvě. Popsal příběh československé horolezecké expedice Hindúkuš 1965 v knize s fotografiemi Viléma Heckela (Sportovní a turistické nakladatelství, Praha 1965).

Doktor Wolf byl přednostou Kliniky tělovýchovného lékařství ve Spálené ulici v Praze 7. Miloval hory a ctil krásu. Byl člověkem mimořádně vzdělaným a moudrým. Jinými slovy: byl mužem velké autobiografie... Ctil základní příkazy stoické etiky: žil ve shodě s přírodou a rozumem a snažil se být nezávislý. Trávil čas rozmanitými činnostmi, byl obecně proti tomu, aby svět definovali jenom ti druzí. Občas mi připomínal 11. tezi k Feurbachovi *Filosofové svět jen různě vykládali, jde však o to jej změnit*. Psal krásně, a i jinak byl krásný člověk.

PhDr. Ivana Turčová, Ph. D.

Je odbornou asistentkou na Katedře sportů v přírodě FTVS UK v Praze. Vyučuje teorii a praxi sportů, aktivit a výchovy v přírodě budoucí učitele tělesné výchovy, trenéry a další pracovníky s mládeží. Garantuje specializaci Výchova v přírodě vyučovanou v rámci studijních programů pro budoucí učitele tělesné výchovy.

Je autorkou mnoha odborných publikací zabývajících se terminologií oblasti aktivit a výchovy v přírodě. Společně s J. Neumanem a A. Martinem publikovala řadu článků a kapitol o turistice a výchově v přírodě v ČR. Jejím hlavním cílem je, aby studenti ve své budoucí profesní kariéře vyučovali děti a mládež v přírodě, a to nejen v rámci tělesné výchovy.

PhDr. Dušan Bartůněk, Ph. D.

Působil jako odborný asistent na Katedře sportů v přírodě FTVS UK v Praze jako blízký spolupracovník doc. Jana Neumana. Nyní s FTVS a s Univerzitou Linköping ve Švédsku spolupracuje jako externista.

Po mnoho let vede a rozvíjí organizaci Outdoored, která pomocí kurzů výchovy v přírodě připravuje vzdělávací odborné tréninky pro učitele z celého světa. Za posledních dvacet let absolvovalo jeho kurzy přes 3500 učitelů ze 40 zemí světa. Je autorem řady populárně naučných publikací pro učitele a vedoucí zaměřené na hry a programy výchovy v přírodě. Jeho hlavním cílem je samotná role učitele, jakožto nejzákladnější a nejdůležitější faktor pro kvalitní vzdělávání a výchovný dopad na budoucí dospělé jedince naší společnosti.

Jan Neuman – český Kurt Hahn

Docent Jan Neuman (1938–2021) – vynikající pedagog, který nejen přednášel problematiku turistiky, sportů, aktivit a výchovy v přírodě na několika univerzitách v ČR, ale i prakticky vedl skupiny studentů ve výchovných programech aktivit a sportů v přírodě. Jeho styl vedení a formování mladých lidí byl z našeho pohledu unikátní, založený především na přímém prožívání a překonávání výzev. Z významných osobností byl jeho největším vzorem německý pedagog Kurt Hahn, kterému se v mnoha směrech velmi podobal. Jako je Kurt Hahn považován za otce výchovy v přírodě v německy a anglicky mluvících zemích, Jana Neumana můžeme označit za otce výchovy v přírodě v České republice.

Mgr. Lucie Ryntová

Zakladatelka, lektorka a programová manažerka neziskovky Aperio – Společnost pro zdravé rodičovství. Dříve také instruktorka zážitkové pedagogiky a výchovy v přírodě na kurzech Prázdninové školy Lipnice a Outward Bound v ČR i zahraničí, pro mladé lidi, týmy z frem i děti ze škol. V PŠL několik let v týmu kurzu Bottega, mimo jiné spolu s Václavem Břicháčkem.

Cestovala po čtyřech kontinentech, ale nejradši je na Šumavě. Dobíjí se chozením po horách a nejrůznějším tvořením. Ráda propojuje lidi a dobré nápady. Zajímá ji udržitelnost ve všech podobách, od planety po vztahy. Je mámou tří dcer a rodičovství považuje za jedno z nejlepších povolání.

Václav Břicháček – ten, který ovlivnil stovky mladých lidí

Příspěvek nebude o tom, jakým byl docent Břicháček vysokoškolským pedagogem, psychologem nebo náčelníkem Junáka. Bude vzpomínkou na působení Václava v Prázdninové škole Lipnice – nejen na kurzech Bottega, ale v celé té „lesní lipnické univerzitě“ v klíčovém období její (i národní) historie, na přelomu 80. a 90. let minulého století.

Ing. Petr Kříž FCCA

Work hard – live hard. Ekonom a auditor věnující se bankovníctví a makroekonomii, působící více než 30 let ve společnosti Pricewaterhouse Coopers, bývalý prezident Komory auditorů a Accountancy Europe. Působí též ve správních radách UK a VŠE.

Horolezec, basketbalista, skialpinista, tulák a fotograf, dlouholetý instruktor Prázdninové školy Lipnice, v osmdesátých a devadesátých letech člen jejího vedení, v současnosti předseda Turistického akademického klubu i jeho horolezeckého oddílu.

Antonín Rosický

Cílem příspěvku je představit osobnost Antonína Rosického (1943–2015), pedagoga, horala, systémového inženýra, fotografa, ale především leadera, který se nesmazatelně zapsal do historie lipnické Prázdninové školy, Turistického akademického klubu, ale též do celé české zážitkové pedagogiky. Muž známý pod zkratkou ToRo během svého života ovlivnil mnohé a řada současných leaderů mu vděčí za to, kam se dnes dostali.

